

Lutki

ZA KUBĚARKI

1 2010

Hry a zaběry za jutrowny čas

Pućowanje jejka

- material:** wjacore pisane jejka
wobdźelenje: njewobmjezowana ličba džěći
staroba: wot 3 lět
přewjedženje: Džěći sedža w kole na stólcach a maja ruce tak na klinje ležo, zo tworitej hněžko. Kubłarka połoži jednomu džěsću pisane jejko do hněžka. Nětko wšitcy spěwaja:

**Jejko, jejko, pućuj dale,
hněžka za tebe su małe.
Rjenje je, dale dže!
Tu pak ležo wostanje.**

(po melodiji němskeho spěwa: „Ringlein, Ringlein, du musst wandern“)
Při tym dawaja sej džěći jejko wot susoda k susodej dale. Džěčo, kotrež ma jejko w swojim hněžku, hdyž je spěw dospěwany, smě sej je zdžeržeć. Kubłarka da přichodnemu džěsću nowe jejko, a hra so wospjetuje. Hdyž su wšitke jejka rozdźělene, je hra zakónčena. Dobyčer je hrajer z najwjace jejkami.

Najwjace kwětkow

- material:** kruta běła papjera, nožicy a barbjenčki
wobdźelenje: 2 do 5 džěći
staroba: wot 4 lět
přihot: Wutřihajće 11 jenek wulkich bělych jejkow z kruteje papjery a pomolujće je na jednej stronje z kwětkami – a to tak, zo ma kóždy jejko hinašu ličbu kwětkow (1. jejko = žanu kwětku, 2. jejko = jednu kwětku, 3. jejko = dvě kwětce atd.). Druha strona jejka wostanje běła.

- přewjedženje:** Jejka so tak na blido połoža, zo njejsu kwětki widžeć. Nětko smě kóždy hrajer jedne jejko wobroćić. Štóz ma na swojim jejkow najwjace kwětkow, smě sej jejko zdžeržeć. Tamne jejka so zaso wobroća a změšaja. Hra so wospjetuje. Dobyč je, štóz ma na kóncu najwjace jejkow.

Popadnu sej zaječka

- material:** nósniiki abo bęte banćiki
wobdźelenje: njewobmjewowana ličba džěći
staroba: wot 4 lět
přewjedženje: Jedne abo dvě džěsci so za lišku wuzwolitej. Tamnym džěćom-zaječkam tyknje so zaječkowa wopuška (banćik abo nósnik) do zaka abo wo pas, tak zo je derje widžeć. Hra započina so ze „Zaječko, zaječko, poskakuj! Za lišku skedźbnje so rozhladuj!“
Liška spyta zaječki popadnyć z tym, zo jim wopuški wučehnje. Posledni zaječk, kiž je sej swoju wopušku zachował, je dobył a smě přichodna liška być.

Hněžko z jejkami

- material:** pisane jejka, rubiško
wobdźelenje: 5 do 20 sobuhrajerjow
staroba: wot 4 lět
pokiw: Hraje so najlěpje we wulkej rumnosći abo wonka.
přewjedženje: Hrajerjo tworja wulke koło. Wuzwolenemu sobuhrajerjej zawjazatej so z rubiškom woći. Wón je zajac a so wosrjedź koła čapnje. Wokoło njeho so jejka „do hnězda“ połoža. Kubłarka nětko na jednoho hrajerja pokaza, kiž spyta cyle mjelčo zaječkej jejko z hněžka pokradnyć. Słyši-li zaječk něšto, hnydom do směra zwuka pokaza. Hdyž je to směr, z kotrehož so paduch bliži, wotwjaza kubłarka zaječkej rubiško a paduch zabjerje městno zaječka. Jeli so paduचेj poradzi, jejko pokradnyć, bjeztoho zo zaječk jeho lepi, smě sej jejko zdźeržeć a so na swoje městno wróćić. Potom postaji kubłarka mjelčo přichodneho paducha. Hra je zakónčena, hdyž su wšitke jejka pokradnjene. Dobył je paduch z najwjace jejkami.

Kotre jejko chceš?

- material:** jejka we wšelakich barbach, rubiško
wobdźelenje: 4 do 20 džěći
staroba: wot 4 lět
přewjedženje: Džěći sedža na stólcach w kole. Na špundowanje wosrjedź koła połoža so pisane jejka na rubiško. Džěći zhromadnje barby jejkow pomjenuja. Potom kóžde džěćo swojemu lěwemu susodej barbu jednoho jejka, kiž so jemu wosebje lubi, do wucha šeptnje. Hdyž su wšitke džěći z tym hotowe, praji jedne za druhim wótrě, kotru barbu je sej jeho susod wuzwolił. Mjenuje so někajka barba jenož jónu, smě sej džěćo, kiž je sej jejko z tutej barbu wuzwoliło, tute z hněžka wzać. Čim mjenje jejkow w hněždze zwostanje, čim ćešo budže,

barbu jako jeničku mjenować a jejko dóstać. Tohodla zakonči kubłarka hru po wěštych času, tež hdyž su hišće někotre jejka w hnězdze.

Zaječko, popadń bul!

- material:** bul, módre, čerwjene, zelene a žolte bančiki
wobdźělenje: 10 do 20 džěči
staroba: wot 5 lět
pokiw: Hraje so najlěpje we wulkej rumnosći abo wonka.
přewjedženje: Jako přenje postaji so mjetar, kotryž dóstanje bul. Druhe džěči su zaječki. Hrajerjo-zaječki rozdźěla so do štyrjoch po móžnosći jenak wulkich skupin. Zaječki jedneje skupiny woznamjenjeja so z bančikom w samsnej barbje. Zaječki rozdźěla so nětko z wotstawkom něhdže 3 do 4 m wokoło mjetarja. Mjetar praji: „Módry zaječko, popadń bul!“ a čisnje bul wysoko do powětra. Wšitke zaječki z módrym bančikom spytaja nětko bul popadnyć. Komuž so to poradži, je nowy mjetar. Jeho městno módreho zaječka pak zabjerje dotalny mjetar, kotryž so wotpowědnje woznamjeni.

Wukup jejkow

- material:** kruta běła papjera, nožicy, barbjenčki, rubiško
wobdźělenje: njewobmjezowane
staroba: wot 4 lět
přihot: Wutřihajće z kruteje papjery telko jejkow, kaž hrajerjow su. Kóždy hrajer wudebi jejko po swojich předstawach. Jejka maja so tak woznamjenić, zo kóždy swoje spóznaje (ewtl. woznamjenjenje přez značku mjena abo pod.).
přewjedženje: Jejka zakryjemy z rubiškom. Kubłarka praji: „Jedne jejko tute mam. Tebi je tež rady dam. Praj, što za to činiš ty?“ Wujedna so činitosć, z kotrejž móže sej wobsedzer jejka tute zaso wukupić (na př. spēwać, rejować, něšto zrumować atd.). Hra je zakončena, hdyž je sej kóžde džěčo swoje jejko „zaslužilo“.

Doporučenje

Serbska kulturna informacija poskića
nowe serbskorěčne džěćace DVDje.

Serbska kulturna informacija
02625 Budyšin
Póstowe naměstwo 2
telefon (0 35 91) 4 21 05
stiftung-ski@sorben.com

**Za předšulske džěći
2 džěćacaj trikowaj
filmaj na jednej DVD
płaćizna: 9,00 €**

Micka z Kocorkowa

trikowy film Čěskeje telewizije Praha,
synchronizowanje: SORABIA-FILM-STUDIO Budyšin, 1997
přeložk do hornjoserbsčiny: Kata Malinkowa
hrajny čas: 56 mjeń.

„Domasydačk“ rěkaše micka, kiž jenož doma sydaše. Tola naraz so zmuži: Zalěze na łubju, wuhlada wuheń a wulku swěćatu kulu a potom zezna nowych přećelow. A što wšo z nimi dožiwi, widža a słyša džěći w tutej bajce.

Čapkowe činki

trikowy film Čěskeje telewizije Praha
synchronizowanje: SORABIA-FILM-STUDIO Budyšin, 1996
přeložk do hornjoserbsčiny: Kata Malinkowa
hrajny čas: 56 mjeń.

Trikowy film je za najmlódše džěći. Kaž to w bajkach je, pokazuja wjercha, hrabju a hrabinku, ale tež młynka ze swojej swójbu a dalše bajkowe figury. Hłowny rjek pak je wódny muž Čapka, kak wón swoje hlódne karpiki picuje, kak Katyržince bónčawy našćipa, kak Jurrej k pjenjazam dopomha abo kak swoje huslički zakituje.

3 džěcace trikowe filmy na jednej DVD
plaćizna: 12,00 €

Dyrdomdeje čmjełakow

trikowy film Čěskeje telewizije Praha,
synchronizowanje: SORABIA-FILM-STUDIO
Budyšin, 1995

přełožk do hornjoserbšćiny: Kata Malinkowa
hrajny čas: 45 mjeń.

Małej čmjeli Čmjełak a Brunčak bydlitaj
w domčku pod wrjosom. Wonaj staj druhdy
njeposlušnaj, ale móžetaj tež jara lubaj
a přećelnaj być. Najbóle pak so bojitaj šerjenja
Pumpotaka. Što drje na swojich pučach
do cuzeho swěta dožiwitaj? Film nawjazuje
na knižki za mjeńše džěci a jeho rěč je
jednora a žortna.

Powědkki wo soninje Amalce

trikowy film Čěskeje telewizije Praha,
synchronizowanje: SORABIA-FILM-STUDIO Budyšin, 1995

přełožk do hornjoserbšćiny: Gerat Hendrich
hrajny čas: 45 mjeń.

Amalka je šikwana lěsna sonina. Wona škita swojich přećelow z lěsa před ludźimi,
kiž měr kaža. Dožiwí při tym wšelake dyrdomdejstwa – zbožowne a strašne chwile.

Pučé fórmana Štrympički

trikowy film Čěskeje telewizije Praha,
synchronizowanje: SORABIA-FILM-STUDIO Budyšin, 1997

přełožk do hornjoserbšćiny: Kata Malinkowa
hrajny čas: 55 mjeń.

Fórman Štrympička ma konja Całčičku a dóstanje młodu žonu, soninu Julku.
Wón rozwožuje twory z Wósporka do města a samo do Kamjenca dyrbi jónu.
Wjele dyrdomdejow dožiwí po puču: Z dubowymi mužikami, z wohnjošom abo
z rubježnikami. Wšitko wón zmištruje a je w pokoju žiwy.

Narodninski kalender a hra z rymowankami

Swoje narodniny woswječić chce kóždy pěstowarske džěco na cyle wosebite wašnje a k poradženemu swjedenjej w pěstowarni słušatej na kóždy pad narodninski spěw přitomnych džěci a luby darik z rukow pěstowarki. Tola što móhli džěcom k narodninam daric? Serbskorěčnym kubłarkam chcemy na tutym městnje slědowace doporučić:

Narodninski kalender w hornjoserbskej rěči a Rymowy memo z hornjoserbskimi zapříječemi – tutej našej nowowudaći Rěčneho centruma WITAJ móžeće sej wot spočatka tutoho lěta pola nas w Rěčnym centrumje WITAJ a tež w SKI w Serbskim domje w Budyšinje skazać a za škitnu płaćiznu stajnje 2,50 eurow wotewzać.

Narodninski kalender je za džěci, kiž chcedza sej terminy narodninow svojich bratrow a sotrow a přiwuznych na wotpowědne łopjeno měsaca zapisać abo je tam z molowanku woznamjenić. Staršej drje změjetaj džěšcu při tym pomhać. Na kóždym kalenderskim łopjenu je mjeno měsaca serbsce zapisane. K tomu přidate pisane ilustracije z pjera Isy Bryccynej zwoznamnjeja mjez druhim nałožki w běhu lěta. Narodninski kalender njeje na konkretnu lětoličbu wjazany a hodži so tohodla tež w běhu lěta wuběrnje jako narodninski dar.

Rymowy memo je hra k trenowanju pomjatka. Wona wobsahuje cyłkownje 36 kartkow. Ke kóždej słownej kartce (na kotrejž steji na př. słowo „črij“) maja holcy a hólcy wotpowědnu rymowanku wuhódać (črij – zmij). Potom měli k słownej kartce pisanu ilustrowanu kartku (z namolowanym zmijom) připoložić. Dokelž njeznaja pěstowarske džěci hišće pismiki alfabetu, měla jim pěstowarka słownu kartku wótrě předčitać. Tuta hra je předewšěm za maćernorěčne serbske džěci myslena a wabi k lóštnej zaběrje ze serbskej rěču.

Před krótkim je w Rěčnym centrumje WITAJ wušoł nowy rěč spěchowacy material w serbskej rěči z titulom „Piraća“. Na 10 laminěrowanych łopjenach w formaće A3 je wopisane žiwjenje Piratow něhdy a džensa. Podobnje kolenkowym knižkam su na tamnej stronje narysowane pisane wobrazy, kotrež znazornja tekst. Po alfabeće rjadowany słowničk material wudospoňja.

tekst: Gunda Heyderowa

přełožk: Wórša Šotćic

wobrazy: Jenny Triebelojc

Skazać móžeće nowy material w Rěčnym centrumje WITAJ, telefon (0 35 91) 55 04 00, faks (0 35 91) 55 03 75.

The logo for WITAJ, featuring the word "WITAJ" in a stylized, colorful font where each letter is a different color.

Lutki – 9. lětnik, wuchadźa 4 króć wob lěto

cyłkowne zhotowjenje: Domowina – Zwjazk Łužiskich Serbow z. t.,

Rěčny centrum WITAJ

hłowna zamołwita: Silwija Wjeńcyna

fota: Fotolia.com – Nicole Effinger (titul), Andreas Meyer (str. 2), Lilly Hansdottir (str. 4)

Rěčny centrum WITAJ, Póstowe naměsto 3, 02625 Budyšin,

telefon: (0 35 91) 550-400, e-mail: witaj-bautzen@sorben.com